

Els matrimonis forçats, una violència bastant oculta

Dins de l'entorn familiar i lluny de la visibilitat pública, hi ha adolescents i joves que són casades contra la seva voluntat d'acord amb una pràctica tradicional nociva que es produeix en països de tots els continents i que a les comarques gironines és combatuda per l'associació Valentès i Acompanyades.

Text > AYA SIMA FATTY I MARIAMA CARMEN JADAMA MINTEH

Durant les últimes dècades, les onades migratòries han comportat la integració de diferents comunitats que, tot i incorporar un ventall de costums enriquidors per a la societat catalana, també han arrossegat algunes tradicions que constitueixen autèntiques manifestacions de violència de gènere. En destaquem per la seva rellevància els matrimonis forçats, una greu vulneració dels drets humans i dels drets de les dones que des del 2014 és combatuda a les comarques gironines per l'associació Valentès i Acompanyades.

Consisteixen en la unió de dues persones en la qual com a mínim una de les dues (en general, la dona) no ha atorgat el seu ple i lliure consentiment, sinó que ha estat pressionada i coaccionada físicament, sexual, emocional i psicològica per la seva família i el seu entorn més proper. Són casaments que es fan en cultures de base comunitària, on cadascú es defineix no per la seva individualitat, sinó pel rol totalment marcat que ocupa dins del col·lectiu. En aquest context, el matrimoni no es concep com un afer personal, sinó com un pacte social entre famílies.

A les joves se'ls nega el dret a decidir sobre la seva vida, i com que aquesta violència es produeix dins de l'àmbit privat, la seva vulnerabilitat i la seva indefensió solen ser enormes.

La incidència mundial dels matrimonis forçats és considerable: afecta nenes, adolescents i dones de tots els

>> Representants de l'associació Valentès i Acompanyades participant en una de les tertúlies socials organitzades per la Càtedra RSU de la UdG i la Federació Catalana de Voluntariat Social de les comarques gironines. (Autoria: ROSSEND GRI CASAS)

continents. Segons dades de l'ONU i d'UNICEF, uns 850 milions de joves de 15 a 19 anys haurien estat casades contra la seva voluntat en les darreres dècades; algunes d'elles es moren a causa d'embarassos i parts precoços. Actualment aquesta pràctica tradicional nociva s'ha fet més visible, fins al punt que la lluita per erradicar-la, així com la mutilació genital femenina, ha quedat recollida en els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030.

Les causes que hi ha al darrere d'un matrimoni forçat són diverses en el context d'una tradició que entronca de ple amb el concepte d'identitat comunitària: la importància de mantenir el llinatge i els vincles de família, bo i enfortint el sentit de pertinença; el respecte inqüestionable a l'autoritat dels més grans; la preservació de la virginitat de les filles per evitar la vergonya i el deshonor d'un embaràs fora del matrimoni, i fins i tot de vegades també hi influeixen raons de supervivència econòmica. Cal aclarir que els matrimonis forçats no es fonamenten en la religió, sinó en la tradició, però que sovint s'apel·la a una interessant interpretació religiosa sobre el paper submís de la dona per reforçar la justificació de la pràctica. No és un costum exclusiu d'uns grups concrets, sinó que històricament s'ha produït arreu del món; fixem-nos, per exemple, en la lletra de la nostra popular i estimada cançó «El rossinyol». No hi pot haver cap pretext per mantenir un atavisme que comporta el control sobre el cos i la vida de les dones i perpetua el sistema patriarcal que les esclavitzava: en condició el desenvolupament i les manté sota una intensa repressió que provoca efectes molt negatius tant físicament com emocionalment i psicològic.

Coratge i suport

A Catalunya disposem d'algunes eines per combatre aquesta pràctica:

El matrimoni no es concep com un afer personal, sinó com un pacte entre famílies

la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, el Procediment intern d'atenció i prevenció policial (2009), el Protocol gironí impulsat per la Generalitat (2015) i un projecte pioner per a la prevenció i l'abordatge nascut a Salt i a Girona el setembre del 2014 amb la col·laboració de l'associació Valentes i Acompanyades. Amb aquest nom, l'entitat recalca que el coratge de l'adolescent o jove de resistir l'impacte de la seva lliure elecció (un duríssim conflicte familiar que sovint acaba en ruptura), ha de rebre una resposta ferma i compromesa de la societat. Valentes i Acompanyades s'esforça per oferir-los una atenció integral i un suport intens i de llarga durada en diversos àmbits, com ara l'emocional o psicològic, la seguretat, l'educació, l'empoderament personal, la recerca de recursos, l'habitatge, la incorporació al món laboral, etc.

L'equip de professionals treballa amb una junta molt implicada i amb un grup de referents que constitueixen l'embrió del projecte: són joves que en el seu moment van patir l'amenaça d'un matrimoni forçat (algunes van arribar a ser casades contra la seva voluntat) i que un cop recuperades ofereixen acompanyament i estratègies de resistència a les adolescents i joves en situació de risc. L'entitat compta amb la col·laboració de les administracions públiques, agents socials, agents policials i professionals de l'educació, ja que el treball en xarxa és imprescindible perquè la detecció de casos i la intervenció siguin efectives. Entre d'altres, a les comarques gironines és fonamental la implicació de l'Institut Català de les Dones, la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania, l'Associació Gironina d'Empresàries, la Universitat de Girona, el Dipsalut, la Subdelegació del Govern, els Mossos d'Esquadra, els ajuntaments de Salt i Girona, i el Consorci de Benestar Social del Gironès. Estem en un moment decisiu: les joves que ara aconsegueixen evitar el matrimoni forçat es converteixen en un bon model per a les que en pateixen l'amenaça, i l'efecte multiplicador arribarà a la generació següent, que ja no haurà d'afrontar aquesta violència.

Aya Sima Fatty

Nascuda a Girona el 1989, és auxiliar d'infermeria i estudiant del doble grau d'educació infantil i primària de la UdG. És una de les fundadores de l'associació Valentes i Acompanyades, i com a referent dona suport a joves en risc de patir un matrimoni forçat.

Mariama Carmen Jadama Minteh

Nascuda a Girona el 1998, estudia el grau en ciències polítiques i de l'administració a la UdG i l'any 2019 es va incorporar com a referent a Valentes i Acompanyades.